

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกบรรณารักษ์ระดับปริญญาตรี ของผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย รวมทั้งศึกษาลักษณะในแต่ละปัจจัยที่ผู้บริหารห้องสมุดต้องการ โดยมุ่งศึกษาเฉพาะการคัดเลือกบุคคลที่มาจากแหล่งกำลังงานภายนอกหน่วยงาน แต่ไม่รวมถึงการคัดเลือกบุคคลเพื่อทำงานชั่วคราว ผลของการวิจัยคาดว่าจะเป็นแนวทางให้ผู้สมัครงาน รวมทั้งนักศึกษา ระดับปริญญาตรีทางบรรณารักษศาสตร์ได้พัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน บรรณารักษ์ และคาดว่าจะประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษาที่ผลิตกำลังคนทางบรรณารักษศาสตร์ ในการวางแผนปรับปรุงการผลิตบัณฑิตให้มีคุณสมบัติตามที่ตลาดงานต้องการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับประชากรคือ ผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลและเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งที่มีระบบการบริหารงานห้องสมุดแบบรวมอำนาจและแบบกระจายอำนาจ ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการหรือหัวหน้าบรรณารักษ์ที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นของห้องสมุดกลางหรือสำนักหอสมุด จำนวน 44 คน บรรณารักษ์ซึ่งรับผิดชอบงานในระดับหัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน หัวหน้าแผนก หรือหัวหน้าหน่วยต่างๆ ภายในห้องสมุดกลาง หรือสำนักหอสมุด จำนวน 126 คน บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ จำนวน 79 คน บรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดวิทยาเขต จำนวน 13 คน และบรรณารักษ์หัวหน้าห้องสมุดหรือผู้รับผิดชอบการดำเนินงานห้องสมุดสถาบันต่างๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 287 คน จากห้องสมุด 161 แห่ง ภายในสถาบัน-อุดมศึกษาของรัฐบาล 16 สถาบัน และสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 25 สถาบัน รวม 41 สถาบัน ดังนี้

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (22 แห่ง)
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (18 แห่ง)
3. มหาวิทยาลัยขอนแก่น (17 แห่ง)
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (18 แห่ง)
5. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (10 แห่ง)

6. มหาวิทยาลัยมหิดล (16 แห่ง)
7. มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2 แห่ง)
8. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (9 แห่ง)
9. มหาวิทยาลัยศิลปากร (2 แห่ง)
10. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (3 แห่ง)
11. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (1 แห่ง)
12. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ (1 แห่ง)
13. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (5 แห่ง)
14. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (1 แห่ง)
15. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (4 แห่ง)
16. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (1 แห่ง)
17. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2 แห่ง)
18. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (1 แห่ง)
19. มหาวิทยาลัยนอร์ท (2 แห่ง)
20. มหาวิทยาลัยศรีปทุม (4 แห่ง)
21. มหาวิทยาลัยสยาม (1 แห่ง)
22. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย (1 แห่ง)
23. วิทยาลัยเกษตรบัณฑิต (1 แห่ง)
24. วิทยาลัยคริสเตียน (1 แห่ง)
25. วิทยาลัยบัณฑิตพัฒนโลก (1 แห่ง)
26. วิทยาลัยบัณฑิตสกลนคร (1 แห่ง)
27. วิทยาลัยพยาบาลเซนต์หลุยส์ (1 แห่ง)
28. วิทยาลัยภาคกลาง (1 แห่ง)
29. วิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (1 แห่ง)
30. วิทยาลัยมิชชัน (1 แห่ง)
31. วิทยาลัยโชนก (1 แห่ง)
32. วิทยาลัยรังสิต (1 แห่ง)
33. วิทยาลัยวงษ์ชาลิตกุล (2 แห่ง)
34. วิทยาลัยศรีโสภณ (1 แห่ง)
35. วิทยาลัยศรีอีสาน (คณะวิศวกรรมศาสตร์) (1 แห่ง)
36. วิทยาลัยสยามบัณฑิต (1 แห่ง)

37. วิทยาลัยแสงธรรม (1 แห่ง)
38. วิทยาลัยหัวเจิว (1 แห่ง)
39. วิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ (1 แห่ง)
40. วิทยาลัยเอเซียอาคเนย์ (1 แห่ง)
41. สถาบันเทคโนโลยีสังคม (เกริก) (1 แห่ง)

สำหรับรายชื่อห้องสมุดและจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละห้องสมุด แสดงไว้ในภาคผนวก ค.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ซึ่งใช้เครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวทางจากวัตถุประสงค์และแนวเหตุผลของงานวิจัยนี้ รวมทั้งศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร วารสาร และวรรณกรรมอื่นๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกบุคคลากรเข้าทำงาน ตลอดจนปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกบุคคล และคุณลักษณะต่างๆ ที่บรรณารักษ์ควรมี หรือเป็นที่ต้องการของห้องสมุด พร้อมทั้งศึกษาถึงแนวทางในการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือตำรา และงานวิจัยต่างๆ จากนั้นจึงสร้างแบบสอบถามขึ้น 1 ชุด แบ่งเป็น 4 ตอนได้แก่

- ตอนที่ 1 สถานภาพของห้องสมุดและผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 การคัดเลือกบรรณารักษ์ระดับปริญญาตรีเข้าทำงาน
- ตอนที่ 3 ปัจจัยและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกบรรณารักษ์เข้าทำงาน
- ตอนที่ 4 ลักษณะในแต่ละปัจจัยที่ผู้บริหารห้องสมุดต้องการ

หลังจากสร้างแบบสอบถามแล้วได้นำแบบสอบถามไปทดสอบ เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2532 - 3 มีนาคม 2532 เพื่อหาข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นได้ในแบบสอบถามทั้งด้านความชัดเจนของคำถาม ส่วนนหรือถ้อยคำที่ใช้ ความสอดคล้องของคำถามต่างๆ ลำดับที่ของคำถาม ความบกพร่องของคำตอบที่ให้เลือกในกรณีที่เป็นคำถามปลายปิด รวมทั้งคำถามที่ขาดหรือเกินไปจากที่ต้องการ โดยผู้วิจัยได้ทดสอบแบบสอบถามกับรองผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 10 ท่าน ดังนี้

1. รองผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนและพัฒนา สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. รองผู้อำนวยการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล
4. รองผู้อำนวยการสำนักบรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
5. รองผู้อำนวยการสำนักบรรณสารการพัฒนา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
6. ผู้ช่วยหัวหน้าฝ่ายหอสมุดมหาวิทยาลัย สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
7. ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักฝ่ายบริหาร สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
8. ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักฝ่ายวิชาการ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. รองผู้อำนวยการหอสมุดและศูนย์สนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
10. ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

หลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาตรวจพิจารณาและแก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการทดสอบ โดยปรับปรุงข้อความบางส่วนให้กระชับรัดกุมขึ้น ลดและเพิ่มเติมคำตอบที่ให้เลือกในบางข้อกรณีที่เป็นการถามปลายปิด แก้ไขถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้ให้ชัดเจนขึ้น เพิ่มเติมคำถามที่ขาดไป และลดคำถามบางข้อที่เกินความจำเป็น ตลอดจนรวมแบบสอบถามตอนที่ 3 และ 4 เข้าด้วยกันเพื่อความสะดวกในการตอบ แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของห้องสมุดและผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ห้องสมุดนั้นอยู่ภายใต้สังกัดสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลหรือเอกชน สถานที่ตั้งของห้องสมุด ประเภทของห้องสมุด และตำแหน่งงานในห้องสมุดของผู้ตอบ แบบสอบถามตอนนี้เป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความในช่องว่างตามความเหมาะสม โดยให้ประชากรทั้งหมดเป็นผู้ตอบ

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลของการคัดเลือกบรรณารักษ์ระดับปริญญาตรีเข้าทำงาน ได้แก่ วิธีการสรรหา และขั้นตอนการคัดเลือกบรรณารักษ์ ความรู้ความสามารถที่ใช้ในการสอบข้อเขียน และการสอบปฏิบัติงาน เกณฑ์ในการคัดเลือก และผู้ทำการตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการคัดเลือกบรรณารักษ์ แบบสอบถามตอนนี้เป็นแบบเลือกตอบ และเติมข้อความลงในช่องว่างตามความเหมาะสม โดยให้ผู้ที่เคยรับหรือต้องการรับบุคคลภายนอกหน่วยงานซึ่งสำเร็จการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาตรีเข้าทำงาน เป็นผู้ตอบ สำหรับผู้ที่ไม่ต้องการรับบุคคลดังกล่าวเข้าทำงาน ไม่ต้องตอบแบบสอบถามตั้งแต่คำถามข้อที่ 2 ของตอนนี้ จนถึงคำถามข้อสุดท้ายของแบบสอบถาม

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกบรรณารักษ์ ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สมัครงานในด้านภูมิหลัง ประวัติการศึกษา ความสามารถที่วัดได้จากการสอบและความสามารถด้านอื่น ประสบการณ์การทำงาน ความสนใจ ลักษณะส่วนบุคคล ทักษะและแรงจูงใจ บุคคลอ้างอิง และปัจจัยด้านอื่น ๆ (ถ้ามี) ตลอดจนสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะในแต่ละปัจจัยที่ผู้บริหารห้องสมุดต้องการ คำถามตอนนี้นับเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ผู้บริหารห้องสมุดใช้พิจารณาคัดเลือกบรรณารักษ์เข้าทำงาน แบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบประมาณค่า โดยกำหนดระดับความสำคัญของปัจจัยเป็น 5 ระดับ คือ สำคัญมากที่สุด สำคัญมาก สำคัญปานกลาง สำคัญน้อย ไม่สำคัญ (ไม่พิจารณา)

ส่วนที่ 2 ลักษณะในแต่ละปัจจัยที่ผู้บริหารห้องสมุดต้องการ โดยสอบถามว่าในแต่ละปัจจัยที่ผู้บริหารห้องสมุดใช้พิจารณาผู้สมัครงานนั้น ผู้บริหารมีความต้องการบุคคลที่มีลักษณะอย่างไรเพื่อบรรจุเข้าทำงาน หากปัจจัยข้อใดที่ไม่ได้ใช้พิจารณาผู้สมัครงาน ไม่ต้องตอบคำถามส่วนนี้เฉพาะปัจจัยข้อนั้น ๆ แบบสอบถามส่วนนี้เป็นแบบเลือกตอบและเติมค่าหรือข้อความในช่องว่างตามที่เห็นสมควร

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปยังผู้บริหารห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นประชากรจำนวน 287 ฉบับ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. แจกแบบสอบถามส่วนใหญ่ทางไปรษณีย์ และนำไปแจกด้วยตนเองในบางส่วน โดยผู้วิจัยได้ผนึกดวงตราไปรษณียากร พร้อมทั้งลงชื่อและที่อยู่ของผู้วิจัยไว้ที่ด้านหลังของแบบสอบถาม

ทุกฉบับ สำหรับให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ ภายในระยะเวลา 1 เดือน โดยเริ่มแจกเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2532 และกำหนดส่งคืนภายในวันที่ 28 เมษายน 2532 ในช่วงเวลานี้ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 197 ฉบับ

2. หลังจากเกินกำหนดเวลาส่งแบบสอบถามกลับคืนประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยจึงเริ่มทวงแบบสอบถามครั้งแรกในวันที่ 8 พฤษภาคม 2532 โดยใช้วิธีส่งจดหมายทวง แต่ไม่ได้แนบแบบสอบถามไปให้ใหม่ โดยขอให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์ภายในวันที่ 31 พฤษภาคม 2532 สำหรับการทวงแบบสอบถามครั้งแรกนี้ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนเพิ่มขึ้นอีก 36 ฉบับ รวมเป็น 233 ฉบับ

3. เมื่อเกินกำหนดเวลาส่งแบบสอบถามกลับคืนในครั้งที่ 2 ประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้ทวงแบบสอบถามเป็นครั้งที่ 2 ในวันที่ 8 มิถุนายน 2532 ซึ่งครั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบแบบสอบถามไปให้อีก 1 ชุด พร้อมทั้งผนึกดวงตราไปรษณียากร และลงชื่อ ที่อยู่ของผู้วิจัยไว้ที่ด้านหลังของแบบสอบถาม โดยขอให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับคืนภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2532 ในครั้งนี้ได้รับแบบสอบถามกลับคืนเพิ่มขึ้นอีก 22 ฉบับ รวมเป็นแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งสิ้น 255 ฉบับ (ร้อยละ 88.85)

4. นำแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับกลับคืนมาตรวจดูความสมบูรณ์ของคำตอบ พบว่ามีแบบสอบถามที่ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ 24 ฉบับ จึงคัดออกไปเหลือเพียงแบบสอบถามที่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้จำนวน 231 ฉบับ (ร้อยละ 80.49)

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามมาแจกแจงด้วยการนับคะแนนความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยคิดค่าคำตอบดังนี้

1.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพของห้องสมุดและผู้ตอบแบบสอบถามคิดค่าคำตอบเป็นร้อยละ โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

P	=	ค่าอัตราส่วนร้อยละ
f	=	จำนวนคนที่ตอบปัญหาในข้อหนึ่งๆ
N	=	จำนวนคนทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถามข้อนี้ๆ

1.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการคัดเลือกบรรณาธิการระดับปริญญาตรีเข้าทำงาน คิดค่าคำตอบเป็นร้อยละเช่นเดียวกับแบบสอบถามตอนที่ 1 โดยตั้งแต่คำถามข้อที่ 2 ของแบบสอบถามจนถึงคำถามข้อสุดท้ายของแบบสอบถาม จะวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะแบบสอบถามที่ตอบว่าเคยรับหรือต้องการรับบรรณาธิการระดับปริญญาตรีจากภายนอกหน่วยงานเข้าทำงานเท่านั้น ส่วนแบบสอบถามที่ตอบว่าไม่ต้องการรับบุคคลดังกล่าว จะไม่นำมาวิเคราะห์ ดังนั้นจึงเหลือแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 204 ฉบับ (ร้อยละ 71.08)

1.3 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกบรรณาธิการ รวมทั้งลักษณะในแต่ละปัจจัยที่ผู้บริหารห้องสมุดต้องการ แยกวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยและระดับความสำคัญของปัจจัยที่ใช้ในการคัดเลือกบรรณาธิการ คิดค่าคำตอบโดยใช้การคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตรค่าเฉลี่ย } \bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X}	=	ค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ
f	=	ความถี่
x	=	คะแนน หรือน้ำหนักประจำระดับ
N	=	จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบในแต่ละข้อ

คะแนนหรือน้ำหนักประจำระดับ (x) กำหนดไว้ดังนี้

4	=	สำคัญมากที่สุด (นิจารณา)
3	=	สำคัญมาก (นิจารณา)
2	=	สำคัญปานกลาง (นิจารณา)

1	=	สำคัญน้อย	(พิจารณา)
0	=	ไม่สำคัญ	(ไม่พิจารณา)

เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย กำหนดไว้ดังนี้

3.50 - 4.00	=	สำคัญมากที่สุด	(พิจารณา)
2.50 - 3.49	=	สำคัญมาก	(พิจารณา)
1.50 - 2.49	=	สำคัญปานกลาง	(พิจารณา)
0.50 - 1.49	=	สำคัญน้อย	(พิจารณา)
0.00 - 0.49	=	ไม่สำคัญ	(ไม่พิจารณา)

สูตรค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$$

S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Standard Deviation)

f = ความถี่

x = คะแนน หรือน้ำหนักประจำระดับ

N = จำนวนทั้งหมดของผู้ตอบแต่ละข้อ

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับลักษณะในแต่ละปัจจัยที่ผู้บริหารห้องสมุดต้องการ
คิดค่าคำตอบเป็นร้อยละ เช่นเดียวกับแบบสอบถามตอนที่ 1-2

2. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง และคำบรรยายประกอบตาราง
ในบทต่อไป